سلطان عبد العزيزك قاتللرى

اثر

اورمان و معادن نظارتى انجمن و معادن هيئت
فنيه‌سى باش كاتب سابق

هر حقى محفوظدر . صاحب اثرك امضاسى ايله
ممهور اولميان نسخه‌لر ساخته اولوب
طابع و ناشرلرى مسئولدر .

درسعادت

١٣٢٦

﴿ سلطان عبد العزيزك قاتللرى ﴾

اسرارى كيزلى طوتمق اللهك شانندندر ، حقيقتى ميدانه چيقارمق حكومتك شانندندر .

جنتمكان سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرينك ٢٣ مايس ١٢٩٢ (افرنجى ٤ حزيران ١٨٧٦) تاريخنده بر منندر اوزرنده وفات ايتمش وطمرلرى كسلمش بر حالده بولنديغندن بحثله انتحار ايتمش اولمسنده شبهه اولمديغى واهيچ اولمازسه اغلب احتمال بولنديغى او وقت بر هيئت مخصوصهٔ طبيه طرفندن تنظيم قلنان راپورده بيان اولنمش ايسه‌ده مأمول اولنميان واحتمال خارجنده كوريلن بويله بر جنايت حقنده هركسك تردد وسوء ظنى آرتمقده ايدى . في الحقيقه اسلاملرده انتحار وقوعى غير مسبوق و دها طوغريسى اندر اولديغندن افكار عامه بو ايشده دهشتلى بر جنايتك ارتكاب ايدلمش اولديغى ذهابنده ايدى ، ذاتا

جنتمكان سلطان مراد خامس حضرتلرينك يك از مدت
دوام ايدن زمان حكومتنده بو وقعهٔ مؤلمه‌نك صورت
جريانی بيوك برظلمت ومجهوليت ايچنده قالوب حقيقتك
ظاهره اخراجنه مقتضی معامله اجرا ايدلمامكده ايدی.
بوخصوصده شكايت آوازه‌لری جزئی دكل ايدی. سرای
خدمه‌سندن اوچ آلچق حريفك سلطان عبدالعزيزی قتل
ايتمش اولملرينه مكافاةً شهری ايكيشر يوز ليرای عثمانی
معاش آلدقلری متواتراً سويلنمكده ايدی. او وقت حرم
همايون قلفه خانملرندن كنج برقادينك جنايت مذكوره
فاعللرندن برشخصی پنجره‌دن فرار ايدركن كوروب
سالف الذكر اوچ خدمه مياننده اوشخصی طانيمش اولديغنه
دائر افاداتده بولنديغی شيوع بولمشيدی،

سلطان عبدالحميد خان ثانی حضرتلری ، جلوس
همايونلرينی متعاقب تحقيقات شديده اجراسنی اراده بيور-
مشلر ايدی. تحقيقات واقعه زيرده محرراحوال ووقوعاتی
مرتبهٔ ثبوته ايصال ايتمشدر شويله‌كه :

سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینك خلع اولندیغی وقت، سلطان مرادك ارادەسیله مجلس وکلافوقندە صلاحیت غیرمحدودە وقوۀ اجرائیەیی جائز بر قومیسیون تشکیل اولنمش وقومیسیون اعضاسنك قسم اعظمیدە سلطان عبدالعزیزك جبراً خلعی کیفیتندە ذیمدخل اولان اشخاصدن تشکل ایتمش کە اسملری شونلردر:

صدر اعظم محمد رشدی پاشا.

شورای دولت رئیسی مدحت پاشا.

حربیە ناظری حسین عونی پاشا.

روسیەیە قارشو محاربۀ واقعەدە اشتهار ایدن قیصرلی احمد پاشا.

شیخ الاسلام خیرالله افندی.

داماد حضرت شهریاری محمد نوری پاشا [*].

---

[*] داماد محمد نوری پاشا، سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك کریمەسی وسلطان عبدالحمید خان حضرتلرینك همشیرەسی فاطمە سلطان ایله ازدواج ایتمش ایدی.

داماد حضرت شهریاری محمود پاشا [*].

جنایت مذکوره‌نك اجراسی قومیسیون طرفندن امر اولندیغی وجنایتك موقع اجرایه وضعی داماد پاشالر طرفندن درعهده ایدلدیکی تحقیقات واقعه‌نك میدانه چیقاردیغی احوال مؤلمه‌دندر.

جنایت واقعه‌ده مظنون علیه اولدقلری بالاده بیان قلنان اوچ خدمه‌نك ایکیسی پهلوان مصطفی وجزایرلی مصطفیناملریله مشهور ومتعارف اسکی پهلوانلردن اولدقلری کبی دیکر اوچنجیسی ده کیجه بکجیسی حاجی احمد اسمی ایله معروف اولوب اشخاص مرقومه‌نك حبس وتوقیفلری ایله استجوابلرنده جنایت مذکوره‌ده فعل واشتراکلرینه دائر واقع اولان اقرار واعترافلری هرکسك مسموعیدره

مارالذکر قومیسیونك تصورات ومقرراتی یالکز سلطان عبدالعزیزك قتلنه منحصر دکل، خاندان سلطنت

---

[*] داماد محمود پاشا، کذلك سلطان عبد المجید خان حضرتلرینك کریمه‌سی جمیله سلطانك زوجی ایدی.

عثمانیه نك بالجمله شهزاده لرینه دخی شامل اولدیغی وشهزاده لرك بیوك ورسمی بر ضیافتده زهرلتدیرلملری متصور بولندیغی نتیجهٔ تحقیقاتده نمایان اولمشدر .

تحقیقاته مباشرت اولندیغی زمان، ذکر اولنان قومیسیونك ایکی اعضاسی حسین عونی پاشا ایله قیصرلی احمد پاشا وفات ایتمشلر ایدی. ولایتده خسته لنمش اولان محمد رشدی پاشا حقنده کی تحقیقاتك اجراسی ده تأخیر اولنمش ایدی . شیخ الاسلام خیرالله افندی او وقت ، حج شریفی زیارت ایچون مکهٔ مکرمه ده بولندیغندن کندوسنك بر محکمهٔ خصوصیه حضورینه چیقارلمسی آتی یه تعلق قلنمشدی . دیکر مظنونلرك کافه سی دردست اولنمشدی . سوریه والیسی مدحت پاشا فرانسه قونسولاتوسنه التجا ایتمك تشبثنده بولنمش ایدی . حالبوکه مراجعت واقعه سی رد اولنه رق تحت الحفظ درسعادته جلب ایدلمشدر . جنایت مذکوره ده مظنون علیه اولان پاشالر ایله سائر بالجمله رجال معتبره جزئی بر فعل اشتراقده بولنمدقلرینی بیان ایله جنایت

وقوعنی کلیاً انکار ایتمشلردر. جریان وقعه حقنده معلومات
استحصالی جنایتك بالذات فاعللرندن و معینلرندن عبارت
اولان آدملره انحصار ایتمشدر .

استجوابلری اجرا قلنان اوقبیل اشخاصك افاده‌لرینه
نظراً سلطان عبدالعزیز خان حضرتلری جبراً خلع اولندقدن
صکره همان طوپ‌قپو سراینه ادخال اولنمش، بعده اورادنده
چراغان سرایی ملحقاتندن بر دائرهٔ مخصوصه‌یه سوق‌ و اعزام
ایدلمش . اعضای خاندانك و حرملرینك بر قسمی
کندوسی ایله برلکده اورایه کوتورلمش . دائرهٔ مخصوصه
قره قول ایله محافظه آلتنه آلنه‌رق ۲۲ مایس ۱۲۹۲
(افرنجی ۲ حزیران ۱۸۷٦) تاریخنده، اقشام قرا کلغنده
داماد محمود ونوری پاشالرك امرلریله حرکت ومعامله ایدن
وسلطان مرادك مابینجیسی بولنان فخری بك واسطه‌سیله
درت نفر حرم اغالری رفاقتنده ، بالاده اسملری ذکر
اولنان اوچ خدمه دخی دائرهٔ مخصوصه‌یه کوتورلمش
بو آدملر کیجه‌یی قره قولده کچورمشلر .

داماد پاشالر ایسه مابینجی فخری بك ایله اوزون اوزادی مذاکره ایله مشغول اولمشلر، ایرتسی کونی فخری بك سالف الذکر قاتللر ایله برلکده دائرهٔ مخصوصه ایچروسنه داخل اولمش، جنایت فاعللرینك باشلیجه‌سی اولان مصطفی پهلوان، جریان احوالی بروجه آتی تعریف تصویر ایدرك دیمش‌که: «فخری بك ایله ارقداشم و بن؛ جملةً درت کشی اولدیغمز حالده، سلطان عبدالعزیزك اوزرینه آتلدق. پادشاه هر نه قدر مدافعه ومقاومت ایتمش ایسه‌ده کندوسنی مندر اوزرینه یاتوردق. مابینجی فخری بك، پادشاهك اوموزلرندن طوته‌رق، حرکتنی منع ایتمکده ایدی جزایرلی مصطفی ایله حاجی احمد دخی پادشاهك برر باجاغنی طوتمقده ایدیلر. بن ایسه حامل اولدیغم برچاقی ایله پادشاهك ایکی قولنده‌کی طمرلری کسدم. اوطه قپوسنك دیشاریسنده علی بك ونجیب بك نامنده ایکی ضابط بکله‌مکده ایدی. شوایشك ختامنده جنازه‌یی همان اورته کوی قره‌غولنه نقل ایتدیك.» ایشته

مصطفى پهلوانك افادەسى بوندن عبارتدر .

وقعۀ مؤلمۀ مذكورەدن بش سنه صكره يعنى ١٥ حزيران ١٢٩٧ (افرنجى ١٧ حزيران ١٨٨١) تاريخندە درسعادتدە محكمۀ استيناف رئيس اولى علمادن سرورى افنديڪ تحت رياستندە اوچ اسلام ايله ايكى خرستياندن متشكل برهيئت حاكمه حضورندە جنايت مذكورەنك تدقيقات و محاكماتنه مباشرت اولنمشدر . هيئت مذكورە، شو جنايت تفصيلاتنى ميدانه چيقارميوب و حقيقتك تنوير و ايضاحنه مدار اولەجق موادك تدقيقات و تحقيقاتنه كيريشميەرك انجق امور عدليەدە تجربەسزلكنى كوسترمشدر . بو جملەدن اولەرق سلطان عبدالعزيزك نعشنى ييقامغه مأمور غسالك افادات ومشهوداتنه نظراً بيلك اوزرندە موجود اولان يارەلردن ماعدا جسدك صول ممەسى التندە بيچاق ضربەسى اثرى بولنديغى تعيين ايتمشدى. دلائل مقنعه ميانندە بياض ايپكدن معمول برخرقه وارايدى كه يوم جنايتدە پادشاهك صيرتندە اولديغى محققدر. بو خرقەنك صول ممه اوزرينه

كان جهتی یوقاریدن اشاغی پیچاق ایله دلینمش اولدیغی ثابتدر جسد اوزرنده‌کی یاره‌نك دخی غسال طرفندن کشف اولنمش اولدیغی مصدقدر. حالبوکه مصطفی پهلوانك افاده‌سی ایله قابل تطبیق اوله‌میان شو مهم اماره‌لر حقنده هیچ بر تدقیقات اجرا قلنمامشدر. سرای همایون حرم اغالرندن بری مصطفی پهلوانك افاده‌سنی تاییداً جنایت واقعه‌یی، صالونك نیم آچیق حالده بولندیریلان قپوسندن مشاهده ایتمش اولدیغنی سویله‌مشدر. جنایتك باشلیجه فاعلی مصطفی پهلوان طرفندن، اوطه‌قپوسنك دیشاروسنده ایکی ضابطك بکله‌مکده اولدیغی بیان قلنمش ایدی. حال بوکه بربرینه مباین اولان افادات واقعه حقنده هیئت حاکمه طرفندن هیچ بر سؤال ومطالعه وارد اولمامشدر.

کذلك شاهدلرك هیچ برندن، بو ایش حقنده بش سنه سکوت ایدلمسنك سببی استفسار واستیضاح ایدلمامشدر. حین تحقیقاتدا کاملاً اقرار جرم ایتمش اولان جزائرلی مصطفی حضور محکمه‌ده افادهٔ سابقه‌سی خلافنده اوله‌رق

سلطان عبدالعزیزك محافظه‌سی ایچون نوری طرفندن مأمور تعیین اولندیغنی سویله‌مشدر. سائر مظنون ومتهملر افادهٔ اولیه‌لری انکار یولنی طوتان وضعیتلرنده ثبات ایتمشلردر. مابینجی فخری بك ایله معهود اوطه قپوسنك دیشاروسنده بكله‌مکده اولدقلری ادعا اولنان ایکی ضابطك افاده‌لری، جنایت مذکوره‌یی شدتله رد وانکار ایتمکدن عبارت قالمشدر. نوری ومحمود پاشالر، یوم مذکورده نه اورته‌کوی سراینده ونه‌ده اکا ملحق دائرهٔ مخصوصه‌ده بولنمادقلرینی بیان ایتمشلردر. محمود پاشا دخی دیکرلری طرفندن اعتراف ایدیلن اجرا قومیسیونك وجودینی انکار ایدوب آنجق قومیسیونك تشکلی سرای حسابلرینك تصفیه‌سنه منحصر اولدیغنی بیان ایله عبدالعزیزك قتلی حقنده هیچ بر قرار ویرلمدیکنی مصراً افاده ودرمیان ایتمشدر، مدحت پاشا دخی کذلك صوك درجه اعتدال دم ومهارت ایله مدافعه ایلمشدر.

محاکمات مذکوره‌دن ایکی کون صکره، محکمه رئیسی، محاکمه‌نك

ختام بولدیغنی بیان ایلدی. محکمه نك حکم وقراری ایرتسی کون اعلان اولندی. باشلیجه متهملرك طقوزی اعدام جزاسنه محکوم اولمشدر. دیکر ایکی متهم ایله سلطان مرادك ایکنجی مابینجیسی واورته کوی قره غوللك اداره سنه مأمور اولان میرآلای عزت بك، جنایت مذکوره ده ذیمدخل اولمق صفتیله اون سنه مدتله کورك جزاسنه محکوم اولمشلردر. متهملردن هیچ بری اعدام اولنمامشدر. اعاظم رجالدن اولنجه مدحت ونوری ومحمود پاشالرك جزالری حجاز ولایتی داخلنده (طائف) ده نفی مؤبد جزاسنه تحویل اولنمق صورتیله تعدیل وتخفیف اولنمشدر. برآز وقت صکره، شیخ الاسلام خیرالله افندی دخی محکوم اوله رق بروجه بالا اعاظم رجال محکومیته التحاق ایتمشدر، محکومین مذکوره بادئ امرده لایق ومناسب وجهله معامله کوردکلری حالده، مداوات طبیه دن بتون بتونه محروم اولدقلری کبی انلرك تعیینات ومعیناتی دخی عادی نفرك تعیینات وماکولاتی درجه سنه تنزیل قلنمشدر. نوری پاشا تجنن ایتمشدر. مدحت پاشا ایله

شیخ الاسلام خیر الله افندی ١٣٠٠ (١٨٨٤) سنه‌سنده وفات ایتمشلردر .

ممالك عثمانیه‌نك تقریباً اوتوزدرت سنه‌دنبرو دوچار اولدیغی فلاکتلرك اس اساسی وقعهٔ مؤلمه مبحوثه‌نك شئامتنه محمولدر .

جناب حق، ممالك عثمانیه‌یی واسلام خرستیان بالجمله عناصر ملیهٔ عثمانیه‌یی احوال ووسائط مشئومه‌دن مصون بیوروسون آمین.

اورمان ومعادن نظارتی انجمن ومعادن
هیئت فنیه‌سی باش کاتب سابقی